

ΠΟΙΗΣΗ

1. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Φρανσουά Βιγιόν: «Μπαλάντα των κυριών του παλαιού καιρού»
(Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, Α3, σσ. 47-49)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποια στοιχεία του ποιήματος νομίζετε ότι θα έκαναν αυτή την μπαλάντα αρεστή στους ανθρώπους του Μεσαίωνα;
2. Το κείμενο του Βιγιόν ανήκει στη συλλογή ποιημάτων *Η μεγάλη διαθήκη* (1461), των οποίων το περιεχόμενο παραπέμπει συχνά στη διακωμώδηση ή παρωδία καταστάσεων και προσώπων της εποχής του¹. Υπάρχουν στοιχεία στο ποίημα που να δικαιολογούν αυτή την άποψη;
3. Συμφωνείτε ότι η μπαλάντα είναι ένα είδος αφηγηματικού ποιήματος; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας με βάση το κείμενο.
4. Ποια στοιχεία για τη ζωή των γυναικών που σχολιάζονται μας παραπέμπουν σ' ένα τρόπο ζωής (μάλλον) ανάρμοστο για τη μεσαιωνική ηθική; Πώς συνδέονται κατά τη γνώμη σας με την κοινωνία της εποχής του Βιγιόν;
5. Ποια είναι τα διακριτικά γνωρίσματα της γαλλικής μπαλάντας; Πώς αποκαλείται η τελευταία στροφή και ποιος είναι ο ρόλος που παίζει στο ποίημα;
6. Ποια στοιχεία από το ποίημα επιβεβαιώνουν ότι ο Βιγιόν είναι λυρικός ποιητής;
7. Είναι γνωστό ότι ο Βιγιόν έζησε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του φυλακισμένος, χωρίς να απολαύσει τις ομορφιές της ζωής.² Διαπιστώνετε κάτι τέτοιο απ' το περιεχόμενο του ποιήματος;

---

¹ Fowlie W., *French Literature*, Microsoft ® Encarta, 1994, Copyright © Funk & Wagnalis Corporation

² *Νεότερη ευρωπαϊκή λογοτεχνία*, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1998, σσ. 48-49

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Πώς καταφέρνει ο Βιγιόν να μεταμορφώσει μια συνηθισμένη ιδέα σε ποίημα με ιδιαίτερη αξία;
2. Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το θέμα της μπαλάντας; Από τι εμπνεύστηκε ο ποιητής για να τη γράψει;
3. Ποια είναι τα χρονικά επίπεδα του ποιήματος; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας με δύο παραδείγματα μέσα από το κείμενο.
4. Γιατί ακολούθησε ο Βιγιόν τη συγκεκριμένη σειρά παρουσίασης αυτών των διάσημων γυναικών;
5. Ποια λειτουργία ασκεί το *μοτίβο* στην μπαλάντα; Ποια είναι η σχέση του με τη λέξη «χιόνια»;
6. Προσπαθήστε να αναλύσετε τη μορφή της συγκεκριμένης μπαλάντας. Ποιος είναι ο ρόλος των στοιχείων της μορφής της στο ακουστικό αποτέλεσμα;
7. Ποιες διαφορές παρατηρείτε ανάμεσα στις τρεις πρώτες στροφές και την τελευταία;³

2.3 Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. «*Ηχώ απαλή, σκιά σε λίμνη, τρόμοι των φύλλων, ροδοσύννεφα πρωινά, η ομορφιά τους δεν έδυσεν ακόμη*».
Ποιες σκέψεις σας δημιουργούν οι στίχοι αυτοί;
2. Να συσχετίσετε τον τίτλο της μπαλάντας με το *μοτίβο* «*Μα που' ναι τα χιόνια τ' αλλοτινά*»; Τι παρατηρείτε; Ποια είναι η σχέση των γυναικών, που δεν υπάρχουν πια, με το *μοτίβο*;
3. Να σχολιάσετε το ρόλο των ερωτήσεων στο ποίημα ως προς:
α) την αναπόληση αυτών των διάσημων γυναικών.
β) την ανθρώπινη ύπαρξη και το αναπόφευκτο τέλος της.
4. Πώς συνδέεται κατά τη γνώμη σας η νοσταλγία για την ομορφιά των γυναικών με τον ψυχικό κόσμο του ποιητή;

---

³ Ν.Ε.Λ., ό.π., σ. 48.

5. Η Ηχώ είναι η νύμφη που σύμφωνα με τη μυθολογία ερωτεύτηκε το Νάρκισσο, χωρίς όμως αυτός να ανταποκριθεί.⁴ Ποια νομίζετε ότι είναι η σχέση αυτής της ιστορίας με τη νοσταλγία που εκφράζει το ποίημα;
6. Τι τονίζεται από τον ποιητή κατά την αναπόληση της Ελοΐδος, που παράκουσε το θείο της για τον έρωτα του Αμπαγιάρ;⁵
7. Ποιο νομίζετε ότι είναι το κοινό σημείο ανάμεσα στην Ελοΐδα και τη βασίλισσα Ιωάννα της Ναβάρρας που έριξε στο Σηκουάνα το σοφό Μπουριντάν;
8. Ποιο είναι το χαρακτηριστικό της αναπόλησης της Ρήγισσας Λευκής;
9. Ποιο συναίσθημα αποκαλύπτει κατά τη γνώμη σας ο έπαινος της Ιωάννας της Λορραίνης;
10. «...όλες ανοίξεως όνειρα τερπνά , η ανάμνησή τους ζωηρή απομένει...». Ποια αντίληψη του ποιητή για το χρόνο διατυπώνεται έμμεσα στους στίχους αυτούς;
11. Πώς συνδέεται η εικόνα της άνοιξης με την αναπόληση της γυναικείας παρουσίας; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Ράινερ Μαρία Ρίλκε, «Νοσταλγία»

*Αυτό 'ναι η νοσταλγία: να κατοικείς στο κύμα
και να μην έχεις πατρίδα μες στον χρόνο.*

*Κ' οι επιθυμίες αυτό 'ναι: σιγαλή συνομιλία
της αιωνιότητας με καθημερινές ώρες.*

*Κ' η ζωή 'ναι αυτό: ώσπου από ένα χτες
να βγει η μοναχικότερη απ' τις ώρες ώρα,
που, διαφορετικά απ' τις άλλες αδελφές της
γελώντας, μπροστά στο αιώνιο μόνο θα σωπάσει.*

Να σχολιάσετε το παραπάνω ποίημα του Ράινερ Μαρία Ρίλκε *Νοσταλγία*⁶ συνδέοντας το θέμα του με αυτό της *Μπαλάντας για τις κυρίες του παλιού καιρού*.

⁴ Πρβλ. Κωστόπουλος Φ., «Ο Καρυωτάκης και η Μπαλάντα των κυριών του παλιού καιρού», π. *Φιλολογική*, τχ. 64, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1998, σσ. 37-40

⁵ Berthelot An., *Langue et Litterature*, ed. Nathan, Paris 1992, p. 50

⁶ Ρίλκε P. M., μτφρ. Δικταίου Άρη, *Ποήματα*, εκδ. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα 1987, σ. 55

Ν. Γκάτσου, «Δάνεισε τα μετάξια στον άνεμο»

Μια χαλασμένη καμπάνα

Δείχνει το δρόμο της φωτιάς στους ναυαγούς

Λέει τη μοίρα των ερπετών στους πεθαμένους

Ίσως ν' αλλάξει η θάλασσα μα η άνοιξη δεν αλλάζει

Ίσως να λιώσουν τα σύννεφα μα η μνήμη σου δε θα λιώσει

Ίσως να κλάψουν οι ήρωες μα το σμαράγδι δεν κλαίει

Δεν ξελογιάζεται ο χαλκός με δυο σταφύλια

Το ποίημα που διαβάσατε ανήκει στην ποιητική συλλογή του Νίκου Γκάτσου *Δάνεισε τα μετάξια στον άνεμο*⁷. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, η σχέση του ποιήματος του Βιγιόν με το στίχο του Γκάτσου «...Ίσως να λιώσουν τα σύννεφα μα η μνήμη σου δε θα λιώσει...»;

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Ποιος είναι ο ρόλος των γυναικών - ιστορικών προσώπων στη μπαλάντα;
2. Να συγκεντρώσετε όλα τα ιστορικά στοιχεία του ποιήματος και να τα σχολιάσετε στην τάξη.
3. Να γράψετε την άποψή σας για τα θετικά χαρακτηριστικά που αποδίδονται στη ρήγισσα Λευκή και στην Ιωάννα της Λορραίνης συνδέοντάς τα με το στίχο «...η ανάμνησή τους ζωνηρή απομένει...».

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Να αναζητήσετε πληροφορίες για Γάλλους ποιητές της εποχής του Βιγιόν που έχουν γράψει μπαλάντες. Να αναφερθείτε και να σχολιάσετε με βάση την αναζήτησή σας τη σταθερή φόρμα της γαλλικής μπαλάντας.
2. Να συγκρίνετε τη μπαλάντα του Βιγιόν με το «*Λαβωμένο περιστέρι και το συντριβάνι*» του Απολλιναίρ.⁸ Να παρουσιάσετε την εργασία σας στην τάξη.
3. Να γράψετε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της μπαλάντας και να συγκρίνετε αυτή του Βιγιόν με εκείνη του Καρυωτάκη. («*Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων*»). Παρατηρείτε ομοιότητες στη μορφή τους;

⁷ Γκάτσος Ν., *Δάνεισε τα μετάξια στον άνεμο*, εκδ. Ικαρος, Αθήνα 1994, σ. 27.

⁸ Ν.Ε.Λ. ό.π., σ. 132.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία (45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....

ΤΑΞΗ: ..... ΤΜΗΜΑ: .....

ΜΑΘΗΜΑ: Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία

Φρανσουά Βιγιόν, «Μπαλάντα των κυριών του παλαιού καιρού»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ: .....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Συμφωνείτε ότι αυτή η μπαλάντα είναι ένα είδος αφηγηματικού ποιήματος;
Να δικαιολογήσετε την άποψή σας με βάση το κείμενο.

.....

Μονάδες 5

2. Πώς καταφέρνει ο Βιγιόν να μεταμορφώσει μια ιδέα συνηθισμένη σε ποίημα
με ιδιαίτερη αξία;

.....

Μονάδες 5

3. Πώς συνδέεται η γυναικεία παρουσία με τα χρονικά επίπεδα του ποιήματος;
Να δικαιολογήσετε την άποψή σας με δύο παραδείγματα μέσα από το κείμενο.

.....

Μονάδες 5

4. Ποιες διαφορές παρατηρείτε ανάμεσα στις τρεις πρώτες στροφές και την
τελευταία του ποιήματος;

.....

Μονάδες 5